تفریع وجوب صوم و عده آن بر شکرانه نزول قرآن در شهر رمضان

استاد: عیبی ندارد. آن «لعلکم» بعدی برای چیست؟ از آیه این را می‌فهمید اگر خواستید بکنید اگر نخواستید نکنید، ما همه منتظر این هستیم که «لعلکم تشکرون». این را از آیه نمی‌فهمیم؟! چرا «لعل» آمده؟ اینجا یعنی یک شکر واقعی مقبول. یعنی شما این کارها را کرده‌اید، باید در صحنه قبول اعمال بیایید، شاید این کارهایی که انجام داده‌اید شکر آن شهر رمضان باشد. لذا عرض کردم فاء «فمن شهد»، فاء تفریع برای تشکر است. چرا؟ چون از موارد تشریع صوم، همین است. در جلساتی که تشریع طولی صوم را عرض کردم، این را عرض کردم. چرا صوم چهار روز در سال مستحب است؟ چون چهارتا از مهمترین نعمت‌ها در سال داریم؛ دحو الارض، میلاد مبارک پیامبر خدا، بعثت پیامبر خدا و غدیر. شکرانه این چهار نعمت بزرگ، روزه این چهار روز بود. و بزرگترین نعمت برای بشر، نزول قرآن در شهر مبارک است. «هُدًى لِّلنَّاسِ وَبَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ وَالْفُرْقَانِ»؛ این نمی‌خواهد؟! لذا حالا می‌گوید: «فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ»؛ برای شکرانه نزول این هدایای فرقان، باید روزه بگیرید. اینجا است که بعد از «فلیصمه»، «و لعلکم تشکرون» می‌آید. «لعل» یعنی بعد از اینکه شما خواستید نزول قرآن را شکر کنید، صورت عمل شما اینها است؛ روزه بگیرید، اگر مریض بودید دوباره آن را اکمال کنید، «تکبّروا» هم بکنید، «و لعلکم تشکرون»؛ هنوز این مانده که آیا حق شکر را ادا کرده‌ای یا نکرده‌ای. شاید با انجام اینها شکر کنید. این عرض من را قبول دارید؟ نه اینکه شما بگویید چطور یک دفعه از امر به آن جا رفت.

شاگرد: نمی‌خواهم این را رد کنم که اگر لام امر باشد، سیاقش انسجام دارد. می‌خواهم عرض کنم اگر لام، لام جر باشد باز هم می‌توان توضیح داد یک سیاق منسجم باشد.

استاد: بله، سبک من که معلوم است. من نمی‌خواهم آن لام را رد کنم. شبیه قرائات می‌خواهم یک وجه تخفیفی، یک نحو اشکال گونه به یک وجهی می‌گویی‌م، تا این وجه جدیدی که می‌خواهیم بگوییم در ذهن جلوه کند. الآن هم با این توضیحاتی که دادم «لتکملوا» و «لتکبّروا» با «لیسهل» جور نیست. جور نیست نه یعنی الی الانهایه. یعنی برای اینکه ما حرف قطب راوندی که فرمودند «لتکملوا» امر باشد جلو بیاوریم. آن هم امر به این زیبایی. البته نمی‌دانم واجب است که بگوییم «و لتکملوا»؟

شاگرد: «و لتکملوا» و «و لِتکملوا» هر دوی جایز است.

استاد: خیلی خب. البته باز عرض کردم در قرآن ما حق نداریم «و لتکملوا» بخوانیم. اینها روشن باشد. امر قرائات در قرآن کریم این قدر ضابطه‌مند است. وقتی اینها را نمی‌دانیم می‌گوییم هر کدام را خواستی بخوان، «یجوز فی العربیه» یا «نهج العربی». اینطور نیست.

شاگرد۲: اگر امر هم نگیریم می‌توان آن را عطف به «فلیصم» گرفت که لام، لام غایت می‌شود. لام امر نیست. یعنی باید روزه بگیری، ادامه آن جمله معترضه است، بعد می‌گوید «ولتکملوا العده». اینکه باید روزه بگیری، تا چه زمانی باید باشد؟ «و لتکبروا» همانطور که فرمودید مراد تکبیرهای روز عید است. روزه می‌گیری تا روز عید که تکبیر بگویی. یعنی حالت جر هم شبیه فرمایش شما می‌شود. هم می‌توان امر گرفت که عطف به «فلیصم» می‌شود. اگر جر بگیریم می‌شود عطف به «فلیصم» باشد که دراین‌صورت لام آن، لام غایت می‌شود.

استاد: ترجمه فارسی آن را بفرمایید. «پس باید روزه بگیرد و ...».

شاگرد: و تا آن جایی روزه بگیرد که عده تکمیل شود. اگر لام در «لتکملوا» جر باشد، مقدر هم می‌خواهد. مثلاً باید روزه بگیرد تا عده را تکمیل کند.

استاد: یعنی «فلیصمه الی کامل العده».

شاگرد۲: دراین‌صورت واو چیست؟

شاگرد: جمله معترضه داریم و واو برای عطف جمله به جمله است. جمله «لتکملوا» عطف شده به «فلیصمه».

استاد: معترضه باعث نمی‌شود واو بیاید.

شاگرد: ولی این را درست می‌کند که در اینجا لازم است تقدیر بگیریم. می‌خواستم بعد ازمعترضه بیان غایت کنم، نخواستم «فلیصمه» را تکرار کنم، لذا تنها «ولتکملوا» را گفتم.

شاگرد۲: جمله «یرید الله بکم الیسر»، می‌تواند تعلیل برای دو حکم باشد. یکی «فمن شهد منکم الشهر فلیصمه». تعلیلش یعنی خداوند متعال در همین حکمی که برای شما قرار داده، «یرید بکم الیسر ولایرید بکم العسر»، «ولتکملوا العده و لتکبروا الله». حکم دوم ما که حکم به قضا باشد، خداوند متعال در جعل کردن قضا برای کسی که مریض یا سفر است، در اینجا هم خداوند برای شما یسر را می‌خواهد، «و لتکملوا العده» که عده ایام معدودات است، «و لتکبروا الله». یعنی هم می‌توان برای حکم اولیه باشد و هم برای امتثال حکم دومی باشد. یعنی «و لتکملوا العده» برای مدیریت امتثال باشد. آن وقت عطف می‌شود به جمله تعلیلیه «یرید الله بکم الیسر» می‌شود؛ این حکم قضا به این صورت جعل شده، تعلیلش این است که خداوند متعال برای شما یسر خواسته و عسر نخواسته. لذا در خود آن ماه شما را تکلیف نمی‌کند که روزه بگیرید. اما این حکم دوم جعل شد برای اینکه عده ماه را تکمیل کنید.

بازبینی #1
ایجاد شده 22 آوریل 2026 13:50:27 توسط ... .
به روزرسانی شده 22 آوریل 2026 13:51:32 توسط ... .